

Pilsonība Latvijā (12.10.2011.)

Pilsonība ir personas noturīga tiesiska saikne ar Latvijas valsti, kas nodrošina pilnvērtīgu politisko līdzdalību valstī notiekošajos procesos. Statistikas dati 2011. Gadā liecina, ka vairāk kā 82% Latvijas iedzīvotāju ir Latvijas pilsonība. Latvija ir pieņēmusi nepieciešamos tiesību aktus, kas saistīti ar naturalizāciju un pilsoņu tiesībām, kā arī nodrošina šo tiesību aktu taisnīgu un objektīvu īstenošanu.

Pilsonības likums

Pilsonības likums tika pieņemts 1994. gada 21. jūlijā. Pilnveidojot pilsonību reglamentējošo tiesību aktu kopumu, Latvija ir ņēmusi vērā rekomendācijas no starptautiskajām cilvēktiesību organizācijām (ANO, Eiropas Padome, Eiropas Drošības un sadarbības organizācija (EDSO)), kas ir apliecinājušas, ka Latvijas pilsonību reglamentējošo tiesību aktu kopums atbilst vispārējām demokrātijas un cilvēktiesību normām. Arī grozījumi attiecīgajā likumā ir tikuši izdarīti, konsultējoties ar ekspertiem no EDSO un Eiropas Padomes. Pēdējie grozījumi, kurus 1998. gadā apstiprināja Latvijas tauta referendumā, ļāva šo likumu vēl vairāk liberalizēt.

Pilsonības likuma pamatprincipi ir balstīti uz Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas pamata un tiesiskās kontinuitātes principa. Līdz ar to 1991.gada 15.oktobrī Augstākā Padome pieņēma lēmumu par pilsonības atjaunošanu tiem Latvijas iedzīvotājiem, kuriem tā jau bija pirms 1940.gada 17.jūnija un viņu pēctečiem, t.sk. mazākumtautību pārstāvjiem.

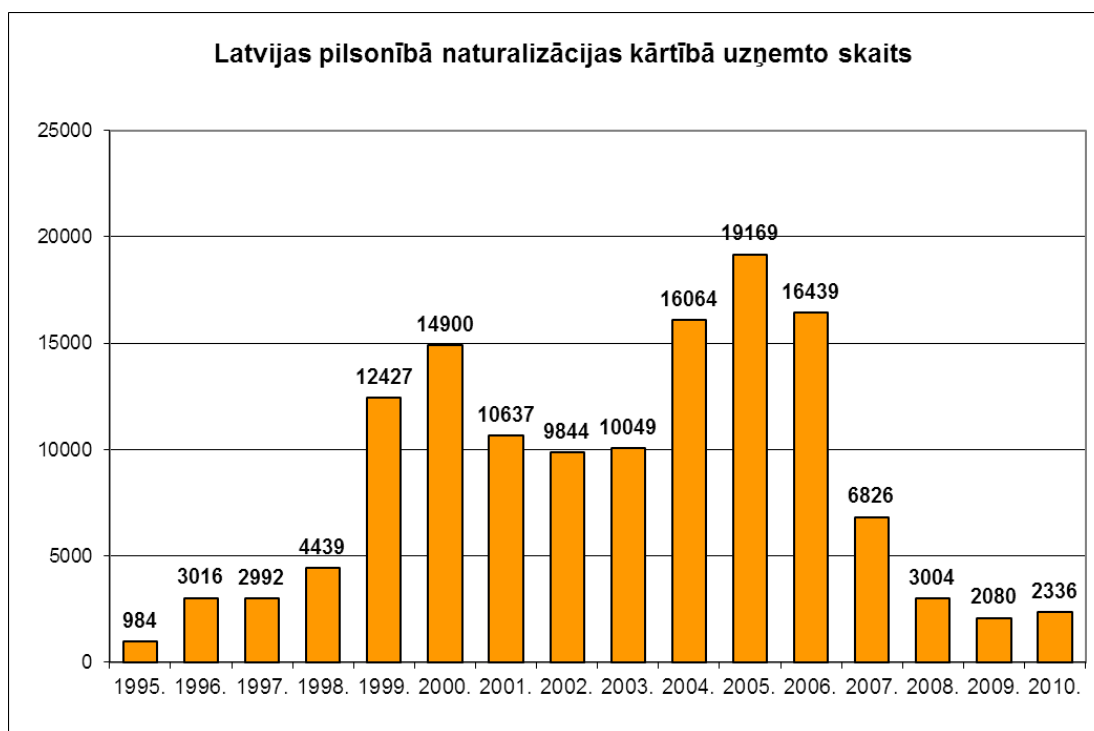
Risinot jautājumu par personu un to pēcteču statusu, kas Latvijā brīvprātīgi vai piespiedu kārtā ieceļoja Padomju Savienības īstenotās politikas rezultātā, Pilsonības likumā tika iestrādāta naturalizācijas kārtība, kas paredz veidu, kā visi Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji var kļūt par pilsoņiem, kā arī kritērijus, kas jāievēro pilsonības iegūšanas pretendentiem, lai viņi varētu pilnvērtīgi piedalīties valsts sabiedriskajā dzīvē.

Naturalizācija

Naturalizācijas procesam vienmēr ir bijusi svarīga loma sabiedrības integrācijā Latvijā. Pēc Pilsonības likuma liberalizācijas 1998. gada rudenī, naturalizācijas iesniegumu apjoms gandrīz četškāršojās. Likums paredz pilsonības piešķiršanu viena gada laikā, taču prakse pierāda, ka naturalizācijas process ilgst 2-4 mēnešus pēc pēdējā eksāmena nokārtošanas brīža.

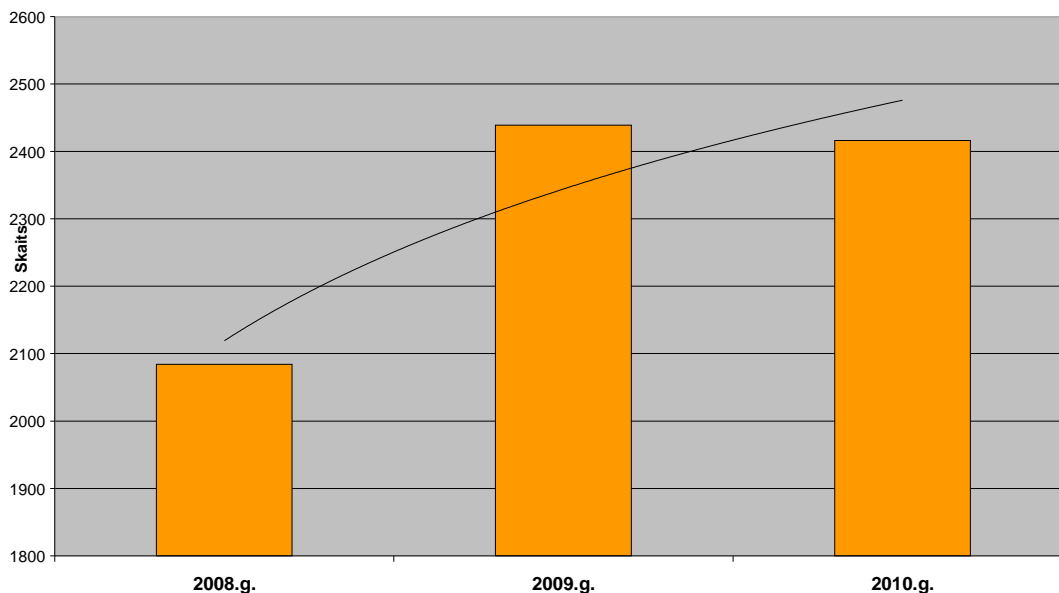
Pilsonības iegūšanas procesa intensitāte vienmēr ir bijusi mainīga, jo to ietekmē virkne ārēju un iekšēju faktoru, tomēr interese par pilsonības iegūšanu joprojām saglabājas. Īpaši augsts naturalizēto pilsoņu skaits bija laika posmā no 2004.-2006. gadam. Tas galvenokārt skaidrojams ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā un NATO. Turpmākajos gados naturalizēto pilsoņu skaits samazinājās.

Ar Ministru kabineta rīkojumu Latvijas pilsonībā uzņemto personu skaits

Pašlaik norit naturalizācijas procesa tempa stabilizēšanās. Kopā 2008.gadā ir iesniegti 2601 naturalizācijas iesniegums, 2009.gadā 3470 iesniegumi, bet 2010.gadā 3182.

Naturalizācijas iesniegumu skaita tendence (2008. - 2010.)

Kopš naturalizācijas procesa sākuma 1995. gada 1. februārī līdz 2011. gada 30.septembrim ar Ministru kabineta rīkojumu Latvijas pilsonībā uzņemtas **136 897** personas. To skaitā **14 012** nepilngadīgie bērni. Šādā kārtībā par Latvijas pilsoņiem kļuvuši vairāk nekā 70 dažādu tautību pārstāvji. Vislielāko īpatsvaru veido

krievu tautības iedzīvotāji – vairāk par 68%. Kopā no valstī dzīvojošiem 612 306 krievu tautības iedzīvotājiem Latvijas pilsoņi ir 59,8 %.

Pilsonība bērniem

Bērni, kas piedzimuši nepilsoņu ģimenēs pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas 1991. gadā, var iegūt Latvijas pilsonību atzīšanas kārtībā, ja viņu vecāki to vēlas. 2011.gada jūlijā valdība apstiprināja vienkāršoto kārtību, kādā Latvijas pilsonību iegūst bērni. Ja līdz šim vecākiem iesniegumu ar lūgumu atzīt bērnu par Latvijas pilsoni bija jāiesniedz Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē, tad pašreiz šādu iesniegumu vecāki var iesniegt arī dzimtsarakstu nodaļā, reģistrējot bērna dzimšanu. Tādējādi tiek vienkāršota procedūra un mazināti administratīvie šķēršļi nepilsoņu un bezvalstnieku ģimenēs dzimušo bērnu atzīšanai par Latvijas pilsoņiem.

Kopumā līdz 2011.gada 1.martam par Latvijas pilsoņiem atzīti 19170 pēc 1991. gada 21. augusta Latvijā dzimuši nepilsoņu un bezvalstnieku bērni.

Pēdējā laikā, īpaši jauniešu vidū, arvien vairāk pieaug interese par pilsoņa statusa reģistrēšanas iespējām. Saskaņā ar Pilsonības likumu personas, kas apguvušas pilnu mācību kursu latviešu valodā, iegūstot pamatizglītību vai vispārējo vidējo izglītību, var reģistrēties kā Latvijas pilsoņi.

Atvieglējumi

Latvija ir sasniegusi ievērojamu progresu naturalizācijas procesa veicināšanā, samazinot nepilsoņu skaitu no 29% (730 000) 1995. gadā līdz 14,4% (319 267) 2011. gada jūlijā.

Latviešu valodas un vēstures eksāmeni ir vairākkārtīgi vienkāršoti. Personām, kas sasniegušas 65 gadu vecumu ir jākārt, tikai valodas mutiskais pārbaudījums. I, II un III grupu invalīdiem ir dažādi atbrīvojumi atkarībā no invaliditātes.

Vairākkārtīgi noteikti atvieglējumi naturalizācijas pārbaudžu kārtībā. Mazākumtautību skolu absolventi, kuri noteiktā līmenī ir nokārtojuši centralizētos latviešu valodas un literatūras eksāmenus, ir atbrīvoti no valodas eksāmena naturalizējoties. Pretendenti, kuri sasnieguši 65 gadu vecumu, valodas prasmes pārbaudē kārtoti tikai pārbaudes mutvārdu daļu.

Valdība par trešdaļu samazināja valsts nodevas pamata likmi, kā arī vairākkārt paplašināja to personu loku, kurām tiek piemērota samazinātā valsts nodeva (mazāk par EUR 5), padarot naturalizāciju pieejamāku pretendentiem ar zemiem ienākumiem, politiski represētām personām, invalīdiem, bāreņiem, u.c. 2010. gadā samazināto valsts nodevu maksā vairāk 61% pilsonības pretendentu, turklāt daļa personu tiek atbrīvotas no nodevas pilnībā.

Pēc Naturalizācijas pārvaldes pievienošanas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei (PMLP) ir paplašinājusies arī naturalizācijas procesa pieejamība. Latvijā naturalizācijas iesniegumu var iesniegt 30 PMLP teritoriālajās nodaļās visās lielākajās Latvijas pilsētās, agrāko 7 NP reģionālo nodaļu vietā.

Sabiedrības informēšanas aktivitātes

PMLP ietvaros esošajā Naturalizācijas pārvaldē darbojas informatīvais tālrunis un interneta mājas lapa, regulāri tiek rīkotas atvērto durvju dienas pārvaldes nodaļās, kur pilsonības pretendentiem ir iespēja veikt arī naturalizācijas pārbaužu testu simulāciju. Lai analizētu savas mērķauditorijas vēlmes un pilnveidotu darba virzienus, pārvalde iespēju robežās veic savas mērķauditorijas izpēti. Meklējot jaunas dialoga veicināšanas iespējas, Naturalizācijas pārvalde rīko informācijas dienas uzņēmumos ar lielu nepilsoņu īpatsvaru, tiekas ar mazākumtautību kultūras biedrību pārstāvjiem, organizē dažādus pasākumus izglītības iestāžu audzēkņiem u.tml. Kopš savas darbības sākuma Naturalizācijas pārvalde ar starptautisko organizāciju un ārvalstu institūciju atbalstu organizējusi arī informatīvas un sabiedrību izglītojošas kampaņas. Sabiedrības informēšanas pasākumi iespēju robežās turpinās arī finanšu krīzes laikā.

2008. gadā ar EDSO Augstā komisāra nacionālo minoritāšu jautājumos Knuta Vollebeka atbalstu Latvijā notika pirmā Baltijas valstu pilsonības jautājumu konference ar Ziemeļvalstu ekspertu piedalīšanos.

Vairākkārtīgi valsts amatpersonas, tai skaitā Valsts prezidents, ministru prezidents un ministri, ir izteikušas publiskus paziņojumus, kas mudina nepilsoņus naturalizēties.

Latvija ir īstenojusi dažādu starptautisko organizāciju un to pārstāvju rekomendācijas pilsonības jomā. Šīs organizācijas ir atzinušas, ka Latvijas pilsonības likumdošana atbilst vispārējiem demokrātijas un cilvēktiesību principiem.